

Lectoraatsonderzoek op Hogeschool de Kempel

Regelmatig krijgen we vragen over onderzoek op de hogeschool. Die vragen hebben we gebundeld. Allereerst vertellen we wat een lectoraat is. Daarbij zien we dat onze hogeschool deelneemt aan twee lectoraten. Vervolgens gaan we in op de vraag wat je op De Kempel merkt van lectoraatsonderzoek. We besluiten met de vraag welke mogelijkheden de praktijk heeft met de onderzoeksresultaten.

1. Wat is een lectoraat?

De term 'lectoraat' is afgeleid van het woord 'lector'. Een lector op een hogeschool is vergelijkbaar met een hoogleraar aan een universiteit. Een hoogleraar of lector doet onderzoek. Doorgaans doen ze dat rond een specifiek onderwerp of onderzoeksthema.

Aan een lectoraat is meestal een kenniskring verbonden. Zo'n kenniskring bestaat uit docenten en soms ook aanstaande leraren (studenten) van de hogeschool of een universiteit. Onder leiding van de lector of associate lector doen zij onderzoek naar belangrijke onderdelen uit het onderzoeksthema.

2. Twee onderzoeksthema's: 'Leren in leerwerkgemeenschappen' en 'Kantelen van kennis'

Sinds 2005 beschikt onze hogeschool over een eigen Kempellectoraat. Dit lectoraat fungeert als *onderzoeks- en kenniscentrum* van onze hogeschool. 'Leren en leren onderwijzen in leerwerkgemeenschappen' is het onderzoeksthema. Het Kempellectoraat kent een kern-kenniskring en verschillende schoolkenniskringen waarvan de samenstelling van jaar tot jaar varieert.

Naast het eigen Kempellectoraat neemt De Kempel ook deel aan het *Interactumlectoraat*. In dat lectoraat participeren vijf van de zeven pabo's uit het samenwerkingsverband Interactum. Het centrale onderzoeksthema van het Interactumlectoraat is 'Kantelende Kennis'. Dit lectoraat levert een bijdrage aan het realiseren van de ambitie om onderwijs en opleiding op grond van een vastomlijnd aanbod te kantelen. De behoeften en interesses van de lerende zelf vormen het uitgangspunt.

De associate lector van het Kempellectoraat, Jeannette Geldens, is tevens lid van het Interactumlectoraat en verbindt zo beide lectoraten. De andere leden van het Interactumlectoraat zijn thans Herbert Mouwen en Helga van de Ven.

Het Kempellectoraat
de kernkenniskring als leerwerkgemeenschap

De huidige kern-kenniskring van het Kempellectoraat bestaat uit:

- Herman Popeijus (lector)
- Jeannette Geldens (associate lector)
- Marcel Lemmen (onderzoeker-projectleider)
- Wil van Venrooij (onderzoeker-projectleider)
- Jan Slegers (onderzoeker)
- Anja Tertoolen (extern onderzoeker).

3. Wat merk je nu van lectoraatsonderzoek op De Kempel?

Dat we naast onderwijs tegenwoordig onderzoek als tweede kwaliteitspijler op De Kempel hebben merk je op verschillende manieren. Bijvoorbeeld aan 1. nieuwe begrippen en nieuw beleid, 2. leren onderzoeken en 3. directe betrokkenheid bij onderzoek.

3.1 Nieuwe begrippen en nieuw beleid

Naast nieuwe begrippen als lector en lectoraat leidt het lectoraatsonderzoek tot aanscherping van het beleid van de hogeschool en tot nieuwe begrippen en toepassingen in de praktijk. 'Leren onderwijzen in leerwerkgemeenschappen' en 'kantelen van kennis' zijn voorbeelden. Voor de praktijk speelt het *ontwikkelingsbegeleidende onderzoek* een belangrijke rol bij het borgen van de kwaliteit van nieuwe onderwijsontwikkelingen.

Soortgelijke nieuwe begrippen wijzen op een onderliggende visie waarvan in de praktijk *samen leren door samen te onderzoeken* via de kenniskringen direct zichtbaar is. Aanstaande leraren die actief participeren in kenniskringonderzoek van het Kempellectoraat én die in dat kader een afstudeeropdracht volbrengen, kunnen bovendien in aanmerking komen voor het *Getuigschrift* van het Kempellectoraat.

Verder kom je steeds vaker het begrip *aanstaande leraar* tegen. Het laat, meer dan het begrip student, zien dat je de eerste stap in je doorgaande professionaliseringstraject als leraar al zet op de hogeschool.

Vanuit samen leren en samen werken komen we bij het begrip *leerwerkgemeenschap*. Onder een leerwerkgemeenschap verstaan we een groep mensen die vanuit een gemeenschappelijke ambitie doelbewust *samen* willen leren *van* en *over* het werk.

Voorbeelden van leerwerkgemeenschappen zijn de tutorgroepen op De Kempel. Maar ook bij team-teaching, teamonderwijs op maat of de mini-teams die je op sommige scholen tegenkomt, kan sprake zijn van leerwerkgemeenschappen. Zolang de groep samenwerkende mensen maar gericht is op het leren van en over het onderwijs en het onderwijzen. En in onze situatie: zolang er tevens ook aanstaande leraren bij zijn betrokken. We zijn ten slotte een opleiding voor leraren basisonderwijs.

3.2 Leren onderzoeken

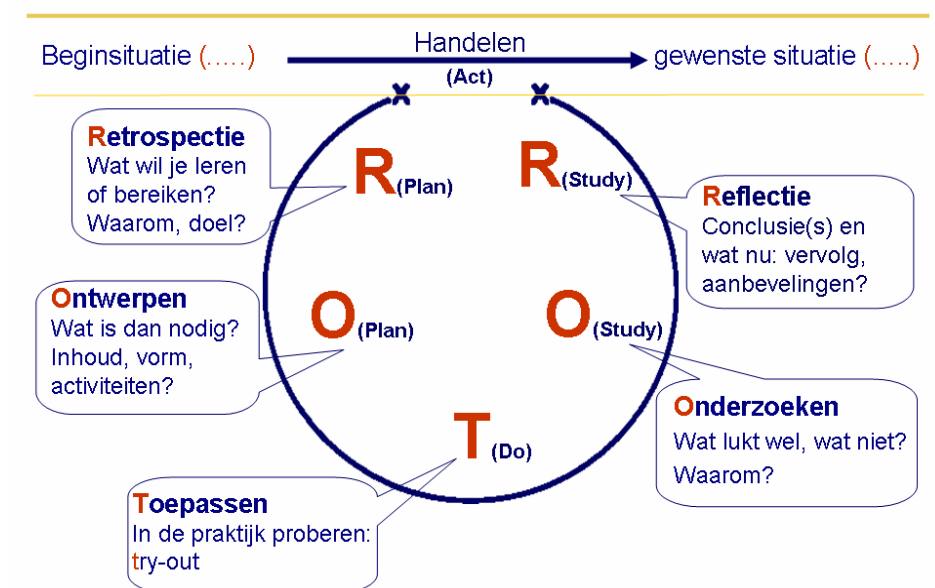
Je zit op onze hogeschool omdat je leraar wilt worden. Van een leraar wordt een onderzoekende houding verwacht. Leren is onderzoeken. Leren onderwijzen is dan ook onderzoekend leren onderwijzen. In deze visie omschrijft het lectoraat *onderzoek* als een gestructureerde manier van werken om gegevens te verzamelen om daarvan te leren.

In een voortgaande lijn van denken-proberen-leren kun je op verantwoorde wijze antwoorden vinden op systematisch gestelde vragen met als doel problemen of probleemvragen op te lossen.

De *ROTOR-cyclus* biedt als denk- en handelingsmodel een praktisch instrument om die structuur te vinden.

Ook wordt momenteel hard gewerkt aan een doorgaande onderzoekslijn in het curriculum.

ROTOR-cyclus: denken - proberen - leren

3.3 Directe betrokkenheid bij onderzoek

In de schoolkenniskringen van het Kempellectoraat werken naast leraren van basisscholen ook altijd meerdere derde- of vierdejaars aanstaande leraren (studenten) van onze eigen hogeschool. Zo zijn Wil van Venrooij en Jan Slegers bezig met een schoolontwikkeling die te maken heeft met het 'Realiseren van leerwerk gemeenschappen'.

Samen met derde- en vierdejaars aanstaande leraren van De Kempel en het team van *De Berglaren-school* in Gemert onderzoeken ze vanuit de schoolkenniskring de bevorderende en belemmerende elementen binnen die schoolontwikkeling.

4. Wat gebeurt er met de onderzoeksresultaten in de praktijk?

In 2006 is een onderzoek afgerond naar elementen van 'Samen opleiden'. De vraag was welke samenwerkingsafspraken van belang zijn voor de inzet en begeleiding en voor het leren samenwerken van aanstaande leraren op de stagescholen. Meer dan 300 leraren en aanstaande leraren vanuit basisscholen en onze hogeschool waren daarbij betrokken.

Uit dit onderzoek verkregen we een raamwerk van elementen voor inzet, begeleiding en samenwerken. In de praktijk kunnen de scholen, de hogeschool en de aanstaande leraren dit gebruiken als kapstok om met elkaar afspraken te maken over die inzet, begeleiding en het samenwerken.

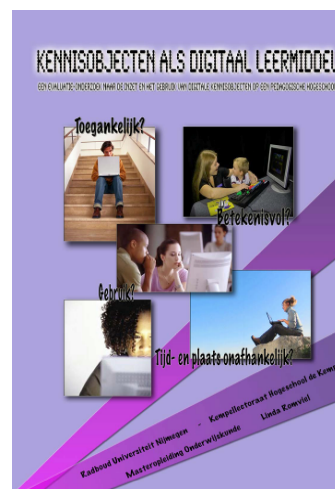
Jeannette Geldens rondde in 2007 een promotieonderzoek af naar 'Leren onderwijzen in een Werkplekleeromgeving' waarin ze op onze eigen hogeschool en op enkele basisscholen de kenmerken van krachtige werkplekleeromgevingen voor het leren onderwijzen heeft onderzocht.

De door haar gevonden kenmerken worden zowel door De Kempel als door andere hogescholen en instanties zoals WSNS+, onder meer gebruikt om kwaliteitscriteria te formuleren voor het certificeren van zogenaamde opleidingscholen.

Samen met aanstaande leraren en het team onderzoekt Marcel Lemmen de mogelijkheden om die kwaliteitscriteria in de praktijk te formuleren op basisschool *De Pas* te Helden.

Linda Romviel deed in het kader van haar masteropleiding aan de Radbouduniversiteit onder begeleiding van het Kempellectoraat onderzoek op De Kempel waar veel aanstaande leraren bij waren betrokken. De resultaten leidden tot aanbevelingen voor een ICT-beleidsplan voor onze hogeschool.

Linda deed ook onderzoek naar de manier waarop 'Kennisobjecten als digitaal leermiddel' worden ingezet en gebruikt. Een oud-student van onze eigen hogeschool en nu masterstudent van de Vrije Universiteit, Caroline Reiling, onderzocht in diezelfde periode het functioneren van tutorgroepen op De Kempel. Beide onderzoeken zijn recent afgerond. De onderzoeksresultaten worden binnenkort gepresenteerd.

Van onze eigen hogeschool hielp Vera Kuijpers een basisschool op weg naar digitale vernieuwing met behulp van 'de ROTOR-cyclus'.

Ze won daar bovendien de Inspecteur Hermansprijs mee en voldeed als eerste aanstaande leraar aan de criteria voor het Getuigschrift van het Kempellectoraat.

Nieuwsgierig? Onderzoekend?

Wil je meer weten over het Kempellectoraat? We (zie pagina 1) staan je graag te woord!

Kijk ook eens op: www.kempel.nl / lectoraat / leren in leerwerk gemeenschappen.

Citeertitel
Popeijus, H. L. & Geldens, J. J. M. (2008). *Lectoraatsonderzoek op Hogeschool de Kempel*. Flyer, Helmond: Kempellectoraat Hogeschool de Kempel.

Uitgave:
Kempellectoraat
pedagogische Hogeschool de Kempel

Secretariaat:
Marina Mittemeijer

Telefoon en web:
0492 - 514400
lectoraat@kempel.nl
www.kempel.nl (doorklikken: lectoraat)

Postadres:
Kempellectoraat
Hogeschool De Kempel Deurneseweg 11
5709 AH Helmond